

Septembereksamen memorandum

Punte: 300

Tyd: 3 ure

Vraag 1 Maatskappye: transaksie-ontleding

- 1.1 Die eienaarslas (aandeelhouderslas) is beperk tot die bedrag wat hulle belê het.
Die aandeelhouders is nie verantwoordelik vir die maatskappy se skuld nie. / Die maatskappy is verantwoordelik vir sy eie laste.
Beperkte las.

'n Maatskappy het 'n eie regspersoonlikheid.
Die Maatskappywet vereis 'Bpk.' in die naam.
Die maatskappy is 'n publieke maatskappy.

Enige $1 \times 3 = 3$ ✓✓✓

1.2 Rekeningkundige Vergelyking

Nr.	Rekening gedebiteer	Rekening gekrediteer	B	=	E	+	L
Bv.	ODUITFOOIE	BANK	- 18 000		- 18 000		0
1.2.1	BANK✓	GEWONE AANDELEKAPITAAL✓	✓✓ + 525 000		✓✓ + 525 000		0
1.2.2	AANDEELHOUDERS VIR DIVIDENDE✓	BANK✓	✓ -32 000		0		✓ - 32 000
1.2.3	SAID: INKOMSTE- BELASTING✓	BANK✓	✓ -153 450		0		✓ - 153 450
1.2.4	INKOMSTEBELASTING✓	SAID: INKOMSTE- BELASTING✓	0		✓ - 158 640		✓ + 158 640
1.2.5	GEWONE AANDELE DIVIDENDE✓	AANDEELHOUDERS VIR DIVIDENDE✓	0		✓ - 100 000		✓ + 100 000

- 1.3 $600\,000 \checkmark - 500\,000 \checkmark = 100\,000$ aandeel✓

Vraag 2 Onafhanklike vrae

(33 minute, 54 punte)

Vraag 2.1

- (A) $= 780\,000(\checkmark) - 450\,000(\checkmark) - 50\,000 \checkmark = 280\,000(\checkmark)$
(B) Bedryfsverhouding = 3 : 1 Daarom $150\,000 \checkmark \times 3 \checkmark = 450\,000 \checkmark$
(C) Vuurproefverhouding = 1 : 1

Bedryfsbates – Voorrade : Bedryfslaste

$$450\,000 - x = 150\,000$$

$$x = 450\,000 - 150\,000$$

$$x = 300\,000 \checkmark \checkmark \checkmark (\checkmark)$$

OF

$$150\,000 \times 1 = 150\,000 \text{ en } 450\,000 - 150\,000 = 300\,000$$

- (D) $450\,000(\checkmark) - 300\,000(\checkmark) - 20\,000 \checkmark = 130\,000 \checkmark (\checkmark)$
(E) $420\,000(\checkmark) + 210\,000(\checkmark) + 150\,000 \checkmark = 780\,000 \checkmark (\checkmark)$

- (F) $\frac{\text{Gewone aandeelhoudersbelang}}{\text{aantal uitgereikte aandeel}} = \text{netto batewaarde}$

$$\frac{x}{200\,000} = R2.10 \checkmark \checkmark \text{ Daarom } x = 420\,000 \checkmark$$

- (G) $420\,000 \checkmark - 340\,000 \checkmark = 80\,000 \checkmark$

- (H) $420\,000 \checkmark \times 0.5 \checkmark = 210\,000 \checkmark$

Vraag 2.2 Korporasie bestuur

- 2.2.1 Enige moontlike voorbeeld ✓ en verduideliking ✓✓
Standard Bank – ondersteun sportsoorte soos krieket.
SA Breweries – entrepreneurskap
Sasol – kulturele erfenis
Pick 'n Pay – bewaring

- 2.2.2 Verwagte reaksie: Maatskappye mag hoë winste vir aandeelhouders gee, maar in die proses veroorsaak dit probleme vir die gemeenskappe, bv. besoedeling. Die publiek behoort hiervan te weet. Maatskappye wat die omgewing of gemeenskappe benadeel behoort nie ondersteuning van die publiek te ontvang nie, bv. Maatskaplike verantwoordelikheid aan die gemeenskap – teruggee aan die gemeenskap bv. gemeenskapsaal, sportvelde.
Enige $1 \times 3 = 3$ ✓✓✓

Vraag 2.3 Dissiplinêre prosedures

- 2.3.1 Kommissie vir Versoening en Bemiddeling en Arbitrasie.✓✓
 2.3.2 Die KVBA help werknemers met hulle dispute wat gewoonlik onbillike ontslag is.✓✓✓
 2.3.3 Hierdie is Mary se eerste oortreding. Hulle is veronderstel om:
 'n dissiplinêre verhoor te hou
 'n finale waarskuwing of ontslag as uitslag van die dissiplinêre verhoor te gee.
Enige $1 \times 2 = 2$ ✓✓
 2.3.4 Nee✓. Miskien was hy bang om hulle die waarheid te vertel.
 'n Werkgewer moet onthou dat daar voorsiening gemaak word in die Suid-Afrikaanse arbeidswetgewing om werknemers in die verband te beskerm.
Enige geldige verduideliking ($1 \times 3 = 3$) ✓✓✓
 2.3.5 Die werkgewer kan nie die werknemer ontslaan omdat dit voorkom asof hy 'n Vigs-lyer is nie.
 Indien die werknemer wel MIV positief is, moet die werkgewer toesien dat daar berading beskikbaar is vir die werknemer.
 Die werkgewer moet sensitief wees teenoor werknemers se MIV status deur menslik op te tree.
Enige $1 \times 3 = 3$ ✓✓✓
 2.3.6 Die volgende beleide moet in plek wees:
 MIV/Vigs beleid
 Dissiplinêre kode en beleide
 Gebruik die Wet op Basiese Diensvoorwaardes (ook bekend as BCEA) as riglyn om beleide op te stel
 Nader professionele liggame of maatskappye om die werkgewer te help om die nodige beleide saam te stel.
Enige $2 \times 2 = 4$ ✓✓✓✓

Vraag 3 Kontantvloeiastaat en verhoudings

(42 minute, 70 punte)

3.1

Dt.	RENTE OP LENING		Kt.
Opgelope uitgawes (einde)	✓ 1 440	Opgelope uitgawes (begin)	✓ 6 560
Bank	✓ 17 000	Wins-en-verlies	✓ 11 880
	18 440		18 440

Die bedrag wat in die Kontantvloeiastaat sal verskyn = R17 000 (✓)

3.2 Aantekening by die Kontantvloeiastaat

Rekonsiliasie tussen netto wins voor belasting en gegengereer uit kontantbedrywighede	
Netto inkomste voor belasting	✓ 48 216
Aansuiwerings as gevolg van:	
Waardevermindering	✓ 9 120
Rente-uitgawe	✓ 11 880
Bedryfswins voor veranderinge in bedryfskapitaal	(✓) 69 216
Netto verandering in bedryfskapitaal	(✓) 24 200

Verhoging in voorraad (106 200✓ – 102 120✓)	✓ (4 080)
Vermindering in debiteure (15 960✓ – 52 800✓)	✓ 36 840
Vermindering in krediteure (67 000✓ + 1 400✓) – (75 000✓ + 1960✓)	✓ (8 560)
Kontant uit bedrywighede gegeneer	(✓) 93 416

3.3 ROBERTSON BEPERK
KONTANTVLOEISTAAT VIR DIE JAAR GEËINDIG JUNIE 20.8

Kontantvloei van bedryfsaktiwiteite	(✓) 43 560
Kontant uit bedrywighede gegeneer	(✓) 93 416
Rente-uitgawe	(✓) (17 000)
Dividende betaal (R9 000✓ + R9 000✓)	(✓) (18 000)
Inkomstebelasting betaal (R3 480✓ + R17 136✓ – R5760✓)	(14 856)(✓)
Kontantgevolge uit beleggingsaktiwiteite	(65 520)
Tasbare bates gekoop	(70 320)
Opbrengs uit vervreemding van bates	4 800
Kontantgevolge uit finansieringsaktiwiteite	(✓) 30 000
Opbrengs uit uitgereikte aandele (R192 000✓ – R144 000✓)	(✓) 48 000
Betaling van langtermynlenings (R60 000✓ – R42 000✓)	(✓) (18 000)
Netto verandering in kontant en kontantekwivalente	✓ 8 040
Kontant en kontantekwivalente aan die begin van die jaar	✓ 31 200
Kontant en kontantekwivalente aan die einde van die jaar	✓ 39 240

3.4.1 Minimum aantal aandele gevra om te koop om beheer oor die maatskappy te behou.

$$51\% \text{ van } 6\,000 = 3\,060 \checkmark$$

$$\text{Jou eie} = (25\,000) \checkmark$$

$$\text{Koop} = 5\,600 \text{ aandele} \checkmark$$

OF

$$\text{Koop } 30\,000 - 25\,000 = 5\,000 \checkmark \checkmark + 1 \checkmark$$

Berekening van beleggingskoste:

$$\text{Totale prys} = 5\,600 \checkmark \times R6 \checkmark = R33\,600 \checkmark \text{ OF } 5001 \checkmark \times R6 \checkmark = R30\,006 \checkmark$$

3.4.2 Ja/Nee✓ *Verduideliking: enige geldige rede* $2 \times 2 = 4$

Die skuld-ekwiteitverhouding is gunstig – vir elke 17c wat hulle skuld het hulle R1 van hulle eie kapitaal belê.

Die maatskappy het kredietwaardigheid.

OF

Die maatskappy mag op 'n swartlys kom/'n swak naam kry

Aanvaar enige redelike antwoord.

$$\begin{aligned} 3.4.3 \text{ Totale dividende verklaar} &= \frac{9\,000}{36\,000} + \frac{7\,200}{48\,000} \\ &= 25c \checkmark \checkmark + 15c \checkmark \checkmark \\ &= 40c \text{ per aandeel } (\checkmark) \end{aligned}$$

$$3.4.4 \frac{192\,000 \checkmark + 63\,000 \checkmark}{48\,000 \checkmark} \times \frac{100}{1} = 531c \text{ per aandeel } (\checkmark)$$

3.5.1 Volgens die Kontantvloeistaat het die maatskappy 'n positiewe kontantvloei.

Tasbare bates is aangekoop wat kan lei tot uitbreidings in die maatskappy – verhoogde wins en opbrengs.

Ekonomiese groei in die vooruitsig.

$$\text{Enige } 2 \times 2 = 4 \checkmark \checkmark \checkmark \checkmark$$

3.5.2 Waarde R4/NAV R5.31

Ben sien dit as 'n geleentheid om 'n wins te maak.

Enige $2 \times 2 = 4$ ✓✓✓✓

Vraag 4 Produksiekostestaat

(30 minute, 50 punte)

4.1 Produksiekostestaat vir die periode geëindig 28 Februarie 20.9.

Direkte kostes	(✓) 438 265
Direkte materiaalkoste	(✓) 257 365
Direkte arbeidskoste	(✓) 180 900
Fabrieksbokoste	(✓) 265 835
Totale vervaardigingskoste	(✓) 7 704 100
Werk-in-proses aan die begin van die jaar	✓ 42 300
Werk-in-proses aan die einde van die jaar	(✓) 746 400
Produksiekoste van voltooide goedere	✓✓ 700 000

Aantekeninge by die Finansiële State

4.2.1 Direkte materiaalkoste	
Beginvoorraad	✓ 25 800
Netto aankope	✓ 260 000
Vraggeld op aankope	✓ 4 600
	(✓) 290 400
Eindvoorraad	✓ (33 035)
Direkte materiaalkoste	257 365

4.2.2 Direkte arbeidskoste	
Fabriekslone	✓ 180 000
WVF bydraes	✓✓ 900
Direkte arbeidskoste	180 900

4.2.3 Fabrieksbokoste	
Indirekte materiaal ($R10\,600$ ✓ + $R400$ ✓ + $R800$ ✓ – $R900$ ✓)	(✓) 10 900
Indirekte arbeid ($R32\,000$ ✓ + $R160$ ✓)	(✓) 32 160
Waardevermindering: Fabrik	✓ 42 000
Versekering ($R12\,000 \times \frac{R1\,500}{R2\,000}$)	✓(✓) 9 000
Huuruitgawe (sien berekeninge)	38 775
Fabrik: water en elektrisiteit ($\frac{80}{100} \times R10\,000$)	✓(✓) 8 000
Salarisse	✓ 125 000
Fabrieksbokoste	265 835

Berekeninge:

$$4x + 7(x + 275) = 47\,300$$

$$4x + 7x + 1\,925 = 47\,300$$

$$11x = 45\,375$$

$$x = 4\,125 + 275$$

$$x = 4\,400 \text{ ✓✓✓}$$

$$47\,300 \text{ ✓} + 4\,400 \text{ (✓)} = 51\,700 \quad \frac{1\,500}{2\,000} = 38\,775 \text{ (✓)}$$

4.3.1 $\frac{700\,000 \text{ ✓}}{35\,000 \text{ ✓}} = R20 \text{ per eenheid ✓}$

4.3.2 $\frac{R257\,365 \text{ ✓}}{35\,000 \text{ ✓}} = R7.35 \text{ ✓}$

4.3.3 $\frac{125 \text{ ✓}}{100 \text{ ✓}} \times R20 \text{ ✓} = R25 \text{ ✓}$

(50)

Vraag 5 Begrotings

(12 minute, 20 punte)

- 5.1 Ja/Nee✓ Verduideliking ✓✓✓
 - oorspronklike advertensie was R30 000
 - die effek sou beter gewees het aangesien R15 000 oorspronklik gebruik is en toe voortdurende in die daar opvolgende maande.
- 5.2 Ja/Nee✓ Verduideliking ✓✓
 - te veel – hy wil R54 000 onttrek – meer as die helfte van sy kapitaal binne die eerste drie maande.
 - hy moet oorleef, maar sy onttrekkings moet verminder.
 - Kontant in die bank vermeerder; dit kan die hoër onttrekkings verduidelik, ens.
- 5.3 Begrote verkope R360 000
 Kontantverkope R270 000
 Kredietverkope R90 000
 $\% \text{ kredietverkope} = \frac{90\,000}{360\,000} \times \frac{100}{1} = 25\% \checkmark$
- 5.4 Februarie aankope = $R360\,000 \times \frac{100}{200} = R180\,000$
 Krediet aankope = $R180\,000 - R90\,000 = R90\,000$
 $\text{Afslag} = R90\,000 - \frac{86\,400}{90\,000} \times \frac{100}{1} = 4\% \checkmark$
- 5.5.1 Kredietverkope = R90 000
 $\text{Debiteure} = \frac{54\,000}{90\,000} \times \frac{100}{1} = 60\% \checkmark$
- 5.5.2 60% is aanvaarbaar aangesien die onderneming goed vaar – indien hulle hierdie kan verhoog, sal dit 'n positiewe impak op die Kontantbegroting hê✓✓✓.

Vraag 6 Tasbare bates

(30 minute, 50 punte)

- 6.1 Verminderde saldo-metode✓✓
 Op kosprys: $R50\,000 \times 20\% = R10\,000 \times 2 \text{ jare}$. Die saldo van die Opgehoopte waardevermindering sou R20 000 gewees het.✓✓
- 6.2 $\frac{20}{100} \times R20\,000 = R4\,000 \checkmark \checkmark \checkmark$
 $\frac{20}{100} \times (R20\,000 - R4\,000) = R3\,200 \checkmark \checkmark \checkmark$
 $\frac{20}{100} \times (R20\,000 - R7\,200) = R1\,280 \checkmark \checkmark \checkmark$
- 6.3 $R4\,000(\checkmark) + R3\,200(\checkmark) + R1\,280(\checkmark) = R8\,480 (\checkmark)$
- 6.4.1 Toerusting✓ R20 000 ✓
- 6.4.2 Kosprys van Toerusting wat vervreem is. Die TOERUSTING rekening is gekrediteer met hierdie bedrag wat die saldo van hierdie rekening nul maak✓✓✓.
- 6.5 Op krediet✓✓
- 6.6.1 $R20\,000 \checkmark - R8\,480(\checkmark) - R520 \checkmark = R11\,000 \checkmark(\checkmark)$
- 6.6.2 Die toerusting is nie met die verkeerde bedrag gedepresieer nie.
 Die toerusting is nie opgepas nie.
Enige twee aanvaarbare verduidelikings $\times 3 = 6 \checkmark \checkmark \checkmark \checkmark \checkmark \checkmark$
- 6.6.3 Bepaal die toepaslike waardevermindering
 Gebruik 'n instandhoudingsplan.
Enige redelike verduideliking $\times 3 = 3 \checkmark \checkmark \checkmark$
- 6.7 Oud: $\frac{20}{100} \times (30\,000 - 10\,800) = R3\,840 \checkmark \checkmark \checkmark$
 Nuut: $\frac{20}{100} \times 30\,000 \times \frac{6}{12} = R3\,000 \checkmark \checkmark \checkmark$
 Totale waardevermindering: $R3\,840 + R3\,000 = R6\,840 (\checkmark)$
- 6.8 R420 000✓ Historiese koste✓✓

6.9 Paring ✓✓

Vraag 7 Bankversoening

(16 minute, 28 punte)

7.1 Bankversoeningstaat van Ndlovu Winkels op 30 Junie 20.4

	Debiet R	Krediet R
Debietsaldo volgens die Bankstaat	✓ 3 215	
Krediteer uitstaande deposito's		✓ 5 308
Debiteer uitstaande tjeks		
Nr. 891	✓ 240	
Nr. 945	✓ 2 225	
Nr. 946	✓ 493	
Debiteer foutiewe inskrywing op die Bankstaat✓	✓✓ 1 131	
Kredietsaldo✓ volgens die Bankstaat		✓ 1 996
	7 304	7 304

7.2.1 Tjek 515✓. Die tjek is verouderd✓✓ en moet gekanselleer word in die KOJ✓.

7.2.2 Dt. BANK✓ Kt. PENSIOENFONDS✓

7.2.3 Bates: +R500✓ Laste: +R500✓

7.3 Oortrokke ✓✓

7.4 Die tjek op 25 Junie 20.4 ontvang, is 'n vooruitgedateerde tjek en behoort in die kluis bewaar te word. Die kwitansie kan ook eers op 14 Augustus 20.4 uitgereik word. Op daardie dag sal die tjek ontvang word waarna dit in die KOJ te boek gestaaf sal word.✓✓✓

7.5 Alle vooruitgedateerde tjeks moet in die Balansstaat as krediteure aangedui word. Die vooruitgedateerde tjekbedrae sal by die Banksaldo gevoeg word (of afgetrek word van die oortrokke bank) en die krediteure.✓✓✓

7.6 Toon die bedrag as 'n krediet op die Bankversoeningstaat in afwagting van die regstelling deur die Bank.✓✓